

VÝBĚROVÁ REŠERŠE

Z PEDAGOGICKÉ BIBLIOGRAFICKÉ DATABÁZE Z ČESKÝCH ČASOPISŮ

Plné texty článků lze objednat emailem na adrese studovna@npmk.cz

1.

Dopad ChatGPT na učitelkou profesi / [The impact of ChatGPT on teaching profession.] /

Gabriela Tlapová – cze

In: Týdeník školství -- ISSN 1210-8316 -- Roč. 31, č. 15-16 (2023), s. 8.

V listopadu r. 2022 představila společnost Open AI jazykový model ChatGPT (Generative Pre-trained Transformer), který umí interaktivně komunikovat s uživateli tím, že je schopen generovat texty srovnatelné s těmi, které by vytvořili lidé. Pracuje v 95 jazycích včetně několika programovacích. Článek seznamuje s postojem Evropských odborů (European Trade Union Committee for Education) k umělé inteligenci. Obávají se, že generativní umělá inteligence bude vyvolávat stávající porušování práv duševního vlastnictví učitelů; požadují, aby počáteční vzdělávání a další profesní rozvoj vybavily učitele nezbytnými znalostmi a dovednostmi; vyzývá vlády, aby podporovaly příležitosti k diskuzi s odborovými svazy o dopadu systémů AI na učitele a další pracovníky ve vzdělávání.

umělá inteligence ; text ; práce s textem ; odbory ; učitel ; vyučující personál ; působení ; postoj ; vzdělávání učitelů ; programovací jazyk ; odborný rozvoj zaměstnanců ; duševní vlastnictví

<http://katalog.npmk.cz/documents/528158>

2.

Film není jenom kino : najde audiovizuální výchova ve školách své místo? / [Film isn't only a cinema : will audiovisual education find its place in schools?.] / Jaroslava Štefflová – cze

In: Učitelské noviny : týdeník pro učitele a přátele školy -- ISSN 0139-5718 -- Roč. 126, č. 4 (2023), s. 11-13.

<https://www.filmvychova.cz>

Film se může stát velmi silným vzdělávacím prostředkem a v této souvislosti patří do školního vyučování. Asociace pro filmovou a audiovizuální výchovu existuje od roku 2017 a připravuje pro pedagogy akce, které jim mohou pomoci filmovou výchovu ve škole uvádět do života. V roce 2010 byl schválen projekt Posílení oboru filmové a audiovizuální výchovy a tento obor se může vyučovat v základních a středních školách. O svých zkušenostech hovoří ředitelé a učitelé škol, kteří filmovou a audiovizuální výchovu zařazují do výuky buď jako samostatný předmět v rámci

ŠVP, jako součást předmětu mediální výchova, jako volitelný předmět nebo jako kroužek. Problémem je nedostatek kvalifikovaných učitelů pro tuto výuku.

základní škola ; střední škola ; školní vzdělávací program ; audiovizuální metoda ; audiovizuální pomůcka ; mediální výchova ; obsah výchovy ; film ; filmová výuka ; multimediální metoda ; dokumentární film ; další vzdělávání učitelů ; Asociace pro filmovou a audiovizuální výchovu

<http://katalog.npmk.cz/documents/527883>

3.

Inclusive education as a magnifying glass problems of the democratization of school education / [Inkluzivní vzdělávání jako lupa pro problémy s demokratizací školního vzdělávání.] /
Stanislav Štech -- eng -- Obsahuje bibliografické odkazy

In: Cultures of inclusive education and democratic citizenship: comparative perspectives / -- ISBN 978-80-246-5012-8 -- s. 26-45.

Zákon o inkluzivním vzdělávání vstoupil v ČR v platnost od školního roku 2016/2017. Tento krok vyvolal ostré debaty mezi učiteli, rodiči, politiky a širokou veřejností. Názory se lišily od plné podpory myšlenky, aby byli všichni žáci vzdělávání v běžných školách, přes schválení inkluze za určitých podmínek, až po její naprosté odmítnutí. Autor se zabývá třemi různými aspekty inkluze - vzdělávací rétorikou, legislativou a pedagogickou praxí. Jeden z oponentů inkluze v ČR, Asociace speciálních učitelů, vyzývá: "Vzdělávejme společně děti, u kterých je to možné, a využívejme systém speciálních škol pro ty, pro které je to nutné". Článek se dále zabývá inkluzivní praxí jako přítěží, typy školní kultury, které inkluzi překážejí, probíhající demokratizací a změnami ve vyučovací praxi v běžných školách.

inkluzivní vzdělávání ; postižený ; speciální vzdělávací potřeby ; názor ; diskuse ; legislativa ; učitel ; speciální pedagog ; demokratizace ; klima školy ; výuka ; zátěž ; školská legislativa ; Česko

<http://katalog.npmk.cz/documents/527995>

4.

J. A. Komenský - geniální myslitel a humanista v portrétech : Komenský - jak ho neznáte = J. A. Comenius - a genius thinker and humanist in portraits : Comenius - as you don't know him /
Markéta Pánková – cze

In: Sborník abstraktů z mezinárodní vědecké konference ICOLLE 2022 : "omnes, omnia, omnio" pro 21. století? = Abstract proceedings of International scientific conference ICOLLE 2022 : "omnes, omnia, omnio" for 21st century? / -- ISBN 978-80-7509-845-0 -- s. 19-21.

Odkaz J. A. Komenského se šíří nejen pomocí jeho knih, ale také prostřednictvím obrazů. Komenský je nejen jednou z nejvíce zobrazovaných osobností českých dějin, ale zřejmě i jednou z postav nejsnáze rozpoznatelných. Komenského dobu a dílo lze prezentovat i prostřednictvím příběhů vztahujících se k jednotlivým portrétům, které vznikaly během 17. století až po dnešek. Nejvýznamnější jsou pro nás první portréty, které vznikly za života Komenského v Anglii

a Nizozemí. Tyto podobizny pak ovlivnily portréty, které byly později vytvořeny v českých zemích. Zmíněny jsou nejvýznamnější portréty Komenského.

výtvarné umění ; dílo ; malířství ; kresba ; historické hledisko ; Komenský, Jan Amos, ; portréty ; obrazy ; 17.-21. století

<http://katalog.npmk.cz/documents/528205>

5.

Jak je to skutečně s návrhem MŠMT na zrušení známek? / [Ministry of Education and its proposal to cancel marks.] / Michal Černý – cze

In: Řízení školy : odborný měsíčník pro ředitele škol -- ISSN 1214-8679 -- Roč. 20, č. 2 (2023), s. 5-6.

<https://vysvedcenijinak.ped.muni.cz>

Ředitel Odboru základního, předškolního a speciálního vzdělávání MŠMT uvádí na pravou míru informace o změně v hodnocení žáků. V rámci Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR na roky 2023-27, kterým se naplňuje Strategie 2030+, navrhuje ministerstvo školství jako jednu z klíčových aktivit změny v hodnocení žáků na vysvědčení zatím pouze v 1. až 3. ročníku základní školy. Článek obsahuje zdůvodnění a úvahy o možném nahrazení sofistikovanější formou hodnocení – propojení kriteriálního a formativního hodnocení. Jako další alternativa je uvedeno slovní hodnocení nebo projekt Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity nazvaný Vysvědčení jinak.

základní škola ; první stupeň ; primární vzdělávání ; hodnocení žáka ; měření výkonu ; vysvědčení ; klasifikace ; kriteriální hodnocení ; formativní hodnocení ; zpětná vazba ; ministerstvo školství ; sebehodnocení ; názor ; veřejné mínění ; ročník 1-3

<http://katalog.npmk.cz/documents/528176>

6.

Jak rozpoznat a řešit krizové situace ve škole. Část 3, Krize v kontextu sebevražedného jednání a sebepoškození / [How to recognize and solve crisis situations at school. Part 3, Crisis in the context of suicidal behavior and self-harm.] / Jana Březinová – cze

In: Školní poradenství v praxi : nový odborný časopis pro poradenské pracovníky – ISSN 2336-3436 -- Roč. 10, č. 2 (2023), s. 35-37.

Aktuální situace ve školách ukazuje na vysoký nárůst psychických problémů dětí, nedostatečné kapacity pro léčbu dětských psychických obtíží a onemocnění. Zároveň se zvyšuje tendence dospělých k agresivnímu a patologickému chování. Autorka se zabývá nejvážnějším tématem – sebevražedným jednáním žáků a sebepoškozením a v souvislosti s tím velkou odpovědností pedagogů. Uvádí příčiny krizových situací žáků a zároveň doporučení pro pedagogy a vodítka

pro jejich praxi. Základem je citlivé vnímání projevů žáka, emocí a změn v jeho chování. Učitel by měl v krizové situaci "odložit stranou všechna pravidla a zásady, otevřít svou náruč a přijmout žáka takového, jaký je".

žák ; deviantní chování ; odchylka v chování ; sebevražda ; vývojová psychologie ; vztah učitel-žák ; pedagogická dovednost ; chování učitele ; role učitele ; chování žáka ; psychologicko-výchovná metoda ; pedopsychologie ; pedopsychiatrie ; sebepoškození ; krizové situace ; krizová komunikace ; krizová intervence

<http://katalog.npmk.cz/documents/528193>

7.

Jak si vedou děti s odkladem školní docházky po nástupu do školy ve srovnání se svými vrstevníky? / [How are children with postponed school attendance doing in comparison to their peers after starting school?] / Anna Páchová, Zuzana Bílková, Zuzana Štefánková -- cze --
Obsahuje bibliografické odkazy

In: Školní poradenství v praxi : nový odborný časopis pro poradenské pracovníky – ISSN 2336-3436 -- Roč. 10, č. 1 (2023), s. 5-9.

<https://skolniuspech.pedf.cuni.cz>

Tématem textu jsou odklady školní docházky (OŠD). V České republice se OŠD dlouhodobě drží na vysoké úrovni. Rodiče často spoléhají na názor učitelů i poradenských zařízení, ale názory odborníků na toto téma nejsou jednotné. Autorky poukazují na nedostatek výzkumů z „odkladové praxe“ a předkládají vlastní výzkum, ve kterém si kladou otázku, jak si děti s OŠD po nástupu do školy vedou ve srovnání se svými vrstevníky. Výzkum byl zahájen ve školním roce 2019/2020 ve druhých třídách a pokračoval i v následujících dvou školních letech. Součástí výzkumu byla i dílčí studie zaměřená na školní zralost. Průběh výzkumu a výsledky přináší předložený článek.

předškolní dítě ; vývoj dítěte ; přechod z mateřské na základní školu ; docházka ; přijetí do školy ; nezralost ; odklad školní docházky ; poradenství ; pedagogicko-psychologická poradna ; názor ; školní zralost ; výzkum ; metoda výzkumu ; výsledek výzkumu ; věková dispense ; školní úspěšnost ; komparace ; Česko

<http://katalog.npmk.cz/documents/527842>

8.

Křižovatky školního poradenství : proti klientské turistice se spádovost asi nepostaví / [Crossroads of school counseling : the neighbourhood schools probably won't stand up against client tourism.] / Radmil Švancar – cze

In: Učitelské noviny : týdeník pro učitele a přátele školy -- ISSN 0139-5718 -- Roč. 126, č. 5 (2023), s. 4-7.

Článek reaguje na změny ve školním poradenství, kdy ve školách vznikají školská poradenská pracoviště. K situaci v poradenství se vyjadřují pracovnice NPI ČR, odboru Podpory žáků, poradenství a společného vzdělávání. V úvodu hovoří o nutnosti metodické podpory v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, dále o nutnosti krizové intervence ve školách (přístupnost nových metod a diagnostických nástrojů, testů rozumových schopností žáků). Je řešena otázka hybridního vyučování, školní neúspěch žáků, finanční problematika asistentů pedagogů, „poradenská turistika“ při hledání nejhodnější pedagogicko-psychologické poradny.

školství ; výchovně-vzdělávací praxe ; poradenství ; výchovné poradenství ; poradenská služba ; pedagogicko-psychologická poradna ; asistent pedagoga ; pedagogická diagnostika ; financování ; další vzdělávání ; další vzdělávání učitelů ; školní neúspěch ; zákrok ; forma výuky ; hybridní výuka ; školní poradenské pracoviště ; školní poradenské služby

<http://katalog.npmk.cz/documents/527805>

9.

Mediální vzdělávání v MSVK v Ostravě / [Media education in Moravian- Silesian Research Library in Ostrava.] / Michaela Mrázová – cze

In: Duha : informace o knihách a knihovnách z Moravy -- ISSN 0862-1985 -- Roč. 37, č. 1 (2023), s. 13-14.

Úvodní článek čtyřdílné série o mediálním vzdělávání, které zajišťuje Moravskoslezská vědecká knihovna (MSVK) v Ostravě. Oddělení edukace a metodické podpory připravuje aktivity, lekce, workshopy, materiály a soutěže pro všechny věkové skupiny od žáků a studentů po seniory, pro pedagogy a knihovníky. Cílem seriálu je tyto aktivity představit. V předloženém článku se autorka věnuje volně dostupným materiálům, které knihovna vytváří. V e-learningovém prostředí na platformě Moodle jsou to kurzy, rozcestníky a databáze k mediální gramotnosti, vzdělávání knihovníků, kybernetické bezpečnosti nebo výukové robotice.

knihovna ; vzdělávání ; žák ; student ; starší člověk ; vzdělávání dospělých ; vzdělávací kurzy pro dospělé ; mediální výchova ; infromatická výchova ; obsah výuky ; počítačové vědy ; aktivita ; e-learning ; počítačová gramotnost ; robotika ; elektronický učební materiál ; metodická činnost ; Ostrava (Česko)

<http://katalog.npmk.cz/documents/528135>

10.

Metodické materiály typu variované slovní úlohy jako nástroj pro rozvoj schopnosti řešit slovní úlohy / [Methodical materials of the varied word problems type as a tool for developing the ability to solve word problems.] / Pavel Sovič -- cze -- Obsahuje bibliografické odkazy na s. 83-92

In: Učitel matematiky -- ISSN 1210-9037 -- Roč. 31, č. 1 (2023), s. 64-74.

www.slovni-ulohy-metodika.cz

Metodické materiály typu variované slovní úlohy vznikly v rámci projektu Technologické agentury ČR "Podpora integrace matematické, čtenářské a jazykové gramotnosti u žáků základních škol". Materiály jsou určeny především pro 2. stupeň ZŠ (eventuálně pro žáky SŠ) a nabízí vždy jednu základní úlohu a k ní dvě až tři velmi podobné variace zasazené do stejného kontextu. Odlišnost úloh tkví v matematické struktuře, která vede k různým strategiím řešení. Žáci jsou vedeni nejprve ke společné práci s textem základní úlohy a následně k jejímu individuálnímu a skupinovému řešení. Po společné diskusi a představení různých způsobů řešení žáci volí jednu z dalších variovaných úloh. V závěru je individuální a skupinová práce doplněna o reflexi zaměřenou na zkoumání rozdílů a specifíků jednotlivých úloh.

základní škola ; střední škola ; druhý stupeň ; mezipředmětové vztahy ; matematika ; čeština ; řešení úloh ; čtenářská gramotnost ; porozumění textu ; metodika ; rozvíjení schopností ; aktivizující metoda ; učení řešením problémů ; skupinová práce ; individuální práce ; diskuse ; komparace ; matematická gramotnost ; jazyková gramotnost ; strategie řešení ; slovní úlohy

<http://katalog.npmk.cz/documents/528392>

11.

Neúspěšní maturanti - role structure a agency v úspěchu a neúspěchu = Unsuccessful graduates of upper secondary education : the role of structure and agency in success or failure /

Petr Novotný, Katarína Rozvadská, Lenka Hloušková – cze

In: Sborník abstraktů z mezinárodní vědecké konference ICOLLE 2022 : "omnes, omnia, omnio" pro 21. století? = Abstract proceedings of International scientific conference ICOLLE 2022 : "omnes, omnia, omnio" for 21st century? / -- ISBN 978-80-7509-845-0 -- s. 103-106.

Cílem příspěvku je prezentovat pestrost cest k úspěchu či neúspěchu u opakované maturitní zkoušky. Hlavní výzkumné otázky zněly: 1) Jaké signály neúspěchu lze identifikovat v narrativech informantů?, 2) Jaké interní a externí faktory zvyšují či snižují šanci na úspěch? Teoretickým rámcem této studie je koncept "structure a agency", kdy význam strukturálního kontextu je určen pojetím maturity v ČR, jejíž dvě části vycházejí každá z odlišného paradigmatu. "Agency" znamená, že o úspěchu či neúspěchu spolurozhoduje maturantova kapacita aktivně využívat sebe i svého prostředí k dosažení cíle, tj. maturity. Agency musí být rozvíjena především v období mezi opravnými zkouškami, jinak je jen malá šance na úspěch.

střední škola ; maturita ; závěrečná zkouška ; hodnocení žáka ; neúspěch ; žák ; školní úspěšnost ; opravná zkouška ; působení ; Česko ; potenciál ; kapacita

<http://katalog.npmk.cz/documents/528241>

12.

Pěstounství na hranici péče a práce = Foster care on the border between care and work /

Adéla Studená, Jaroslava Hasmanová Marhánková -- cze -- Obsahuje bibliografické odkazy

In: Sociální studia -- ISSN 1214-813X -- Roč. 19, č. 2 (2022), s. 75-92.

Uvedeny jsou výsledky výzkumu vedeného pomocí polostrukturovaných rozhovorů s osmi pěstouny. Autorky analyzují, jak pěstouni vnímají hranice mezi soukromou sférou péče a jaký význam připisují finanční odměně, kterou dostávají. Příspěvek poukazuje na to, že pěstounské rodičovství odráží zavedený genderový řád, v jehož rámci se péče jeví jako činnost vnitřně spjatá s genderovou identitou žen. Pěstounství je však současně konstruováno i v rovině profesní identity, která proniká do sféry placené práce. Pěstouni popisují svou péči jako práci z lásky i jako zaměstnání na plný úvazek. Aktivně dekonstruuji protiklad mezi láskou a placenou prací a vyjadřují se o péči jako o hodnotě, která by měla být finančně ohodnocena.

pěstounská péče ; náhradní rodina ; dítě ; výsledek výzkumu ; rodinné prostředí ; péče o dítě ; příjem ; mzda ; gender ; žena ; muž ; zkušenost ; profese ; hodnota ; pěstouni ; pěstounská rodina

<http://katalog.npmk.cz/documents/527983>

13.

Podoba hudební výchovy a profesní přípravy jejích budoucích pedagogů v Izraeli jako možný zdroj inspirace pro české prostředí = Israeli music education and music teacher training as a possible source of inspiration for Czech music teaching / Eva Novotná, Ivana Ašenbrenerová -- cze -- Obsahuje bibliografické odkazy

In: Hudební výchova : časopis pro hudební a obecně estetickou výchovu školní a mimoškolní -- ISSN 1210-3683 -- Roč. 31, č. 2 (2023), s. 9-12.

Předkládaná studie popisuje podobu hudební výchovy v izraelském vzdělávacím systému a profesní přípravu studentů Katedry hudební výchovy na Levinsky College of Education v Tel Avivu jako inspiračního zdroje na poli netradičních hudebně výchovných postupů a didaktických strategií. Předloženy jsou i výsledky dotazníkového šetření uskutečněného za účelem zmapování vyučovacích metod a způsobů výuky hudební výchovy u učitelů základních škol v České republice a v Izraeli.

hudební výchova ; výuka ; vyučovací metoda ; komparace ; systém výchovy a vzdělávání ; vzdělávání učitelů ; výchovně-vzdělávací cíle ; průzkum ; dotazník ; učitel ; základní škola ; Česko ; Izrael ; Tel Aviv ; inspirace

<http://katalog.npmk.cz/documents/528097>

14.

Pravidla komunikace a spolupráce s rodiči / [Rules of communication and cooperation with parents.] / Autorský tým NPI ČR -- cze -- Obsahuje bibliografické odkazy

In: Informatorium 3-8 : časopis pro výchovu dětí od 3-8 let v mateřských školách a školních družinách -- ISSN 1210-7506 -- Roč. 30, č. 4 (duben) (2023), s. 8-10.

Komunikace a spolupráce s rodiči u předškoláků a mladších školáků. Důležité je, aby se všichni - děti, rodiče i učitelé - cítili bezpečně. Rodič vyhledává učitele většinou až v případě, kdy vnímá určitý rozpor či problém u svého dítěte. Je vhodné vždy si nastavit pravidla pro komunikaci. Jednou z možností sblížení rodičů se školou jsou společné akce, které zvyšují oboustrannou důvěru. Některé školy nabízejí setkání předškoláků. Jak vést složitá jednání s rodiči při osobních konzultacích. Škola by měla vědět, kdo je za co v rodině zodpovědný a na koho se obracet.

mateřská škola ; první stupeň ; učitel ; rodiče ; komunikace ; vztah rodiče-škola ; vztah rodiče-učitel ; pravidlo ; spolupráce ve výchově ; sociální interakce ; postoj učitele ; bezpečnost ; školní akce

<http://katalog.npmk.cz/documents/527769>

15.

Ve třídě s dvojjazyčným školním asistentem / [In the classroom with a bilingual school assistant.] / Autorský tým Zapojme všechny.cz – cze

In: Učitel'ské noviny : týdeník pro učitele a přátele školy -- ISSN 0139-5718 -- Roč. 126, č. 11 (2023), s. 23-24.

S příchozími žáky z Ukrajiny z důvodu válečného konfliktu se v mnoha školách otevřelo téma podpory žáků s odlišným mateřským jazykem. Článek obsahuje zkušenosti Základní školy Jižní na Praze 4, kde se v roce 2022/23 učilo přes 80 žáků z Ukrajiny, kterým pomáhaly dvojjazyčné školní asistentky. Text vznikl na základě třídílné série rozhovorů s dvojjazyčnými školními asistentkami i ředitelkou školy na webu Zapojmevsechny.cz. Obsahuje konkrétní zkušenosti z provozu školy, jak probíhají adaptační kurzy a vlastní výuka, individuální podpora jednotlivých žáků, a článek obsahuje také informace o webu Zapojmevsechny.cz.

základní škola ; výuka ; proces učení ; zahraniční žák ; přistěhovalec ; dítě cizí národnosti ; vyučovací jazyk ; odlišný mateřský jazyk ; čeština jako cizí jazyk ; podpůrná opatření ; asistent výuky cizího jazyka ; bilingvismus ; školní adaptace ; Základní škola Jižní, Praha 4 ; Ukrajina ; Česko ; školní asistent ; Ukrajinci

<http://katalog.npmk.cz/documents/528199>